

AI als collega in het onderwijs: vriend of vijand?

Door: Carina de Bruin

De aanwezigheid van AI in het onderwijs ontwikkelt zich in hoog tempo. Waar digitale leermiddelen ooit vooral ondersteunend waren, maken adaptieve leersystemen, automatische nakijktools en generatieve AI inmiddels steeds meer onderdeel uit van het primaire proces. Deze ontwikkeling biedt kansen, maar vraagt ook om een zorgvuldige afweging van juridische, organisatorische en pedagogische aspecten. De vraag rijst daarom terecht: is AI een waardevolle collega, of brengt het meer risico's dan voordelen met zich mee?

Privacy als fundament

Een verantwoord gebruik van AI begint bij het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens. De AVG verplicht onderwijsinstellingen om transparant te zijn over het verzamelen en verwerken van gegevens en om passende technische en organisatorische maatregelen te nemen. Daarbij geldt dat persoonsgegevens van leerlingen niet in generatieve AI-systemen worden ingevoerd en dat gegevens waar mogelijk worden geanonimiseerd. Even belangrijk zijn solide afspraken met leveranciers over beveiliging, opslagduur en dataverwijdering. Zonder deze basis is verantwoord AI-gebruik niet mogelijk.

Menselijke verantwoordelijkheid blijft leidend

Naast privacy speelt de vraag wie verantwoordelijk is wanneer AI fouten maakt. Denk aan een automatische beoordeling die onjuist blijkt, of een systeem dat een leerling onterecht als 'risico' classificeert. De juridische lijn is helder: beslissingen met impact op leerlingen mogen niet uitsluitend geautomatiseerd plaatsvinden. Er moet altijd een menselijke professional betrokken blijven bij beoordeling en besluitvorming. AI kan ondersteunen, maar niet zelfstandig beslissen. De eindverantwoordelijkheid blijft dus bij de docent en de schoolorganisatie.

Praktische aandachtspunten

- Behoud professionele regie: gebruik AI als hulpmiddel en niet als vervanging van pedagogische of didactische oordeelsvorming.
- Zorg voor transparantie: informeer leerlingen en ouders over de inzet van AI en de gegevens die daarbij worden gebruikt.
- Voorkom bias: toets AI-systemen op mogelijke vooringenomenheid en monitor regelmatig de kwaliteit van de uitkomsten.
- Kies uitlegbare systemen: selecteer tools waarvan de werking en adviezen inzichtelijk en navolgbaar zijn.
- Investeer in deskundigheid: zorg dat medewerkers beschikken over actuele kennis van AI, privacy en informatiebeveiliging.

Ondersteuning beschikbaar

Het Privacyhandboek Onderwijs van TK biedt daarbij praktische handvatten die aansluiten op het Normenkader Informatiebeveiliging en Privacy van Kennisnet. Het handboek helpt onderwijsinstellingen om hun processen rondom privacy en AI op een professionele en juridisch verantwoorde manier in te richten.

Vriend of vijand?

AI is geen vanzelfsprekende bondgenoot, maar evenmin een bedreiging. Het is een krachtig hulpmiddel dat alleen tot zijn recht komt binnen duidelijke kaders, met aandacht voor privacy, menselijke controle en professionele verantwoordelijkheid. Onder die voorwaarden kan AI een waardevolle collega zijn die het onderwijsproces ondersteunt — maar nooit vervangt.

TK *advocaten
notarissen

Deze column is een bijdrage van TeekensKarstens advocaten notarissen.

Voor meer informatie ga je naar www.tk.nl of neem je contact op met Carina de Bruin.